

INHOUD

Intro	2
Ode aan de scheve dikkerd	3
Het ei van Brugge	5
<i>Negen lessen over speelweefsel</i>	
Een nieuwe vorming in 2015	9
We moeten onze kinderen het recht op ruziemaken teruggeven	10
<i>In gesprek met Kris Peeters</i>	
Nu nog beter!	13
<i>Uw 5 minuutjes maken voor ons het verschil</i>	
Gebuisd?	14
Geflitst: sportcentrum in Odense	15
Geachte minister,	16
<i>Een kritische blik op de beleidsnota's sport, jeugd en omgeving</i>	

Foto: Diego Franssens

DECEMBER - 2014

editie 6

KIND & RUIMTE

Intro

Koppig op dezelfde spijker slaan.

"Je zal maar net te vroeg gestopt zijn met zagen." Deze uitspraak deed Kris Peeters toen we hem interviewden. In onze reeks 'Hoe verleg ik een steen', vertelt hij hoe hij al jaren aan de weg getimmerd heeft van een andere, meer duurzame en ook kindgerichte mobiliteit.

Kindgerichte of kindvriendelijke publieke ruimte is een vraagstuk voor ruimtelijk planners, maar vraagt van veel betrokkenen volharding, af en toe een eigenzinnige keuze, en dialoog, dat ook. Kindgerichtheid staat daarin niet altijd lijnrecht tegenover de belangen van volwassenen. Toch kan het soms nodig zijn om een maatregel in te voeren die op het eerste (en tweede) gezicht op weerstand kan botsen.

Het deed me dus deugd dat te lezen, dat zinnetje. Want te veel nog botsen wij op het gegeven dat het perspectief van kinderen te weinig en te laat aan bod komt. Dat het niet altijd belangrijk genoeg is om er beleidsmatig budgetten voor te oormerken. En dat participatie het kleine broertje is van de grote masterplannen.

Het kan ook anders. In Brugge ging dit najaar een vorming op het terrein door. Daar is er een echt speelweefsel, waar verschillende diensten bij betrokken zijn. De interesse was groot, wat volgens mij ook met het opzet van de dag te maken had: een fietstocht van terrein naar terrein. In 'Het ei van Brugge' nemen we u in vogelvlucht mee.

Op de agenda voor 2015 staat nu al een nieuwe vorming, die ongetwijfeld weer een grote groep kan inspireren. Verder willen we volgend jaar opnieuw werk maken van een maatschappij waarin kinderen echt een plaats krijgen. En als we daarvoor moeten 'zagen', dan zullen we ook dat nog wat meer doen. Soms moeten we een luis in de pels zijn, daarom schreven we nog maar eens een brief naar onze ministers van Sport, Philippe Muyters, Jeugd, Sven Gatz, en van Omgeving, Joke Schauvliege. Maar bovenal willen we bruggen slaan en professionals bijeenbrengen: kindvriendelijke publieke ruimte is gebaat bij een breed lokaal draagvlak.

An Piessens

Ode aan de scheve dikkerd

Waarom moet een ontwerper dromen van zotte bomen?

Bij de nieuwe inrichting van publieke ruimte lijken alleen bomen te passen die mooi rechtop groeien en liefst niet omvallen. En toch zijn net de buitenbeentjes en de scheve exemplaren vaak fantastische plekken voor kinderen. Een pleidooi voor de echte speelboom.

Door Francis Vaningelgem en team Kind & Samenleving

Verbijsterend is het: geef op het internet de zoekterm 'speelboom' in, en je krijgt tientallen afbeeldingen van magische bomen in... plastic: zwembadjes met wuivende palmen, speelgoedbomen waar poppetjes in wonen en zelfs een speelboom voor de pluchen papegaai, het hele gamma uit de speelgoedwinkel. Het lijkt wel of we vergeten zijn dat bomen, de echte dan, fantastische speelplekken zijn, waar kinderen en jongeren volop kunnen experimenteren. Bomen laten toe om te klimmen en te vallen, om je te verstoppen, om materiaal aan te slepen en er iets meer van te maken. Je kunt voelen hoe de schors je handen schramt. Je kunt er afspraakjes maken en schatten verbergen. Een boom kan een plek zijn om even tot rust te komen, helemaal weg te zijn van de wereld, of je problemen toe te vertrouwen. Zelfs inspecteur Witse had zijn eigen boom als het even niet goed ging. Hoe grilliger de vorm, hoe groter het avontuur.

PLEINTJE, PERKJE, BOOMPJE

Jammer genoeg zijn net die wilde, rommelige bomen zo goed als uit het straatbeeld verdwenen. De laatste tien, vijftien jaar is er een tendens naar meer strak esthetiserende ontwerpen, met strenge lijnen, zichtassen, een fraai lichtarmatuur, wat sierbomen en -struiken, die we dan 'groenstructuren' noemen, en her en der een bankje. Een vlak plein, een grasperk, dat is de norm: veel overzicht, weinig onderhoud. En natuurlijk bieden die (vaak autovrije) pleinen in dorpen en steden volop kansen om te spelen, te voetballen, andere kinderen te leren kennen, te

leren fietsen en stappen. Alleen: mag het misschien weer iets frivoler? Waar is onze durf gebleven om van de publieke ruimte een echt avontuurlijke plek te maken?

Zelfs de parken, bossen en groene ruimten - plekken bij uitstek om stevig op avontuur te gaan - krijgen een strakke planning. We maken 'eilandjes': ravot- en picknickweiden, en speelzones in het bos. Soms slagen we er in om het saaiste deel van het bos als speelzone af te bakenen. De boodschap is duidelijk: 'Hier doen we dit, daar doen we dat.' Zo'n manier van plannen en inrichten gaat volledig in tegen het natuurlijke gedrag van kinderen. Die spelen immers wanneer het hen uitkomt, waar het hen uitkomt, en zo weinig mogelijk in vooraf bepaalde zones.

AANDACHT VOOR DE LELIJKE DONDERS

Je kunt je afvragen of we kinderen niet stilaan de kans ontzeggen om zelf uit te zoeken wat leuk en uitdagend is, om helemaal zelf te beslissen: aha, hier spelen we even, hier bouw ik iets, daar breek ik een tak af, hier beslis ik om even niets te doen, ginder ga ik met modder gooien. Met de nieuwe, avontuurlijke speelruimten proberen we aan hun exploratiedrift tegemoet te komen. Speeltoestellen (vaak een constructie van boomstammen), zand, water en een geaccidenteerd terrein staan in die ontwerpen centraal. Het spektakel is verzekerd. Ook bij Kind & Samenleving stimuleren we dit type inrichting, maar eerlijk is eerlijk: het blijft een nabootsing van de natuur, in de hoop onze kinderen daar toch nog iets van mee te geven. Het lijkt avontuurlijk en gedurfd, maar is het dat ook echt? Uiteindelijk is ook zo'n avontuurlijke speelruimte afgelijnd en beheersbaar.

Omdat de stukjes ongetemde natuur elk speeltuig laten verbleken, besloten we deze zomer op zoek te gaan naar echte speelbomen. Wilde exemplaren. Lelijke donders. Knobbelige dikkerds. Takken die als futuristische monsters over een pad kronkelen. Kortom, bomen die tot de verbeelding spreken. We hebben een ludieke rangschikking aangebracht, en ze maar meteen ook namen gegeven, maar de echte speelboom laat zich natuurlijk niet vatten in hokjes. Hij duikt op in verschillende contexten, van een boom langs een wandelpad die door kinderen geclaimd wordt, tot een juist ingeplant exemplaar op het dorpsplein. En dan is het aan de kinderen om te ontdekken welke mogelijkheden hij werkelijk biedt.

OPROEP

Mail een boom!

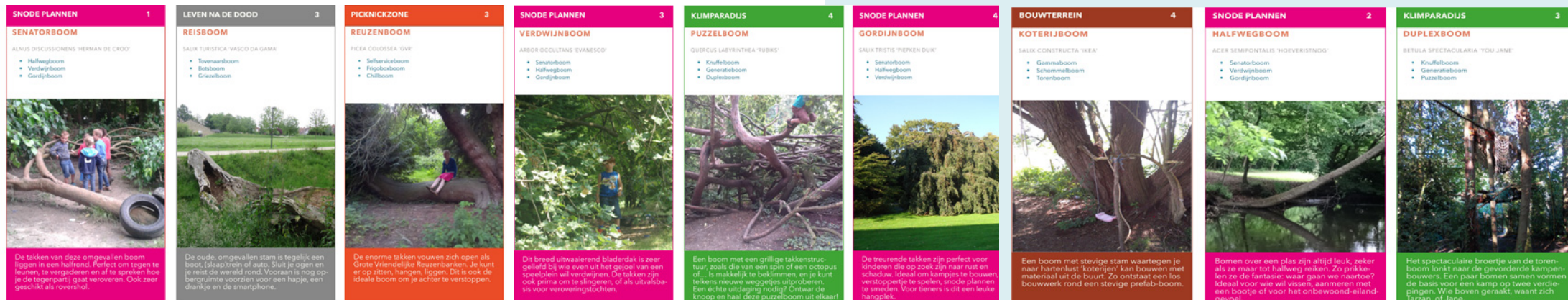
Hebt u zelf nog meer speelbomen in de buurt?

Mail ze ons dan, met de locatie erbij. We maken er dit najaar graag ruimte voor op onze website: op die manier hopen we een verzameling speelbomen aan te leggen die voortdurend aangroeit en anderen kan inspireren.

Gratis downloadbaar: ons unieke kwartetspel

Ons warm pleidooi voor de scheve dikkerd hebben we ook in een grappig speelbomen-kwartet gegoten.

U kunt het [kwartet en onze speeltips gratis downloaden](#) op onze website.

Het ei van Brugge

Negen lessen over speelweefsel

Wat is het verschil tussen een verzameling speeltuigen, en een doordacht speelweefsel? Misschien wel de dynamiek waarmee verschillende diensten zich achter een visie scharen. Dat leek alvast de conclusie van onze eerste vormingsdag in Brugge. We fietsten langs zoekzones, hangplekken en puzzelstukjes, en o ja, er was ook nog een soepbord.

Door Kaat Schaubroeck, foto's: Walala (Fanny Lagae en Gudrun Iserentant) en Kind & Samenleving.

Dat ze in Brugge werk maken van spelen: dat moet je wel vaststellen na een dag fietsen door de binnenstad en rond de oude vesten (ook wel het 'ei' genoemd). De voorbije jaren werden hier zowat veertig speel-, hang- en skateterreinen ingericht of opnieuw aangepakt. Dat kon dankzij beleidskeuzes, zoals de beslissing om jongeren geen GAS-boetes te geven, maar wel plekken voor hen te voorzien. Ook de nieuwe dynamiek die ontstond tussen de verschillende stadsdiensten maakte het mogelijk om grenzen te verleggen. Doordat de jeugd- en de groendienst geregeld rond de tafel zitten met andere teams (sport, preventie, ruimtelijke ordening, leefmilieu, mobiliteit...), kunnen ze doelgericht projecten aanpakken en krijgen ze daar ook sneller het budget voor bij elkaar. Bovendien zorgen inspraaksessies met de bewoners ervoor dat de projecten ook beter gedragen worden door de buurt. Het ei van Brugge is dus ook een beetje het ei van Columbus. Kind & Samenleving was, samen met Fris in het Landschap, nauw betrokken bij het Brugse speelruimtebeleidsplan. Tijdens onze vormingsdag konden we dan ook tal van inspirerende plekken laten zien, en die telkens koppelen aan lessen en tips die er te rapen vielen. We zetten er hier enkele op een rij.

1. Jongeren willen een afdak

Park Sebrechts

In dit park, dat binnen de oude stadskern ligt, maken een paar eenvoudige ingrepen het verschil. Zo is er een luifel voorzien, waaronder scholieren 's middags kunnen eten. Bovendien maakt dat afdakje dat jongeren hier een perfecte chillplek vinden. Door een muur weg te nemen, ontstond een tweede ingang, en werd de verbinding met de woonbuurt sterker. Veel bewoners, die zelf doorgaans kleine tuinen hebben, maken dan ook dankbaar gebruik van het park.

2. Ligging is alles

Graaf Visartpark

Heel wat oudere Bruggelingen hebben hier hun eerste verkeersregels onder de knie gekregen in het miniatuurverkeerspark. Dat verkeerspark bestaat nu niet meer in de oorspronkelijke vorm, maar doordat deze plek op een druk gebruikte route ligt, blijft ze erg geliefd. Bewoners laten er de hond uit, kinderen fietsen erdoor op weg naar school... Zo'n park is dan ook een ideale plek voor een speelruimte, want een goede inplanting is nog belangrijker dan de speelse inrichting. Opvallend: rond de speeltuin staat een omheining. Bewoners zijn vaak vragende partij voor dit soort afbakeningen, maar in Brugge voorzien ze die alleen als ze dat nodig vinden, bijvoorbeeld omdat er (zoals hier) ook veel fietsers voorbij komen.

3. Een plek wordt waardevoller naarmate ze meer oplossingen kan bieden

Spoorwegbedding Sint-Pieters

De wijk Sint-Pieters was in het speelruimtebeleidsplan een echte zoekzone: hier ontbraken publieke speelkansen nadrukkelijk. Tegelijk schiep de oude spoorwegbedding op de Blankenbergse dijk heel wat mogelijkheden voor extra groen, speelruimte en een fietspad dat de route van het centrum liet aansluiten op het netwerk richting polders. De bedding was als het ware het ontbrekende stukje in een complexe puzzel. Net daardoor konden verschillende diensten samenwerken en kwamen er dus ook meer middelen vrij.

Intussen is het fietspad aangelegd, en voorzien van een Finse piste, fito-toestellen, tal van spelprikkels en betonnen zit- en hangelementen, die ook dienst kunnen doen als trap. Bovendien zijn in de berm ook nog eens openingen en klimelementen aangebracht, zodat de kinderen vanuit de wijk op eigen houtje op de bedding kunnen klauteren.

4. Inspraak kan conflicten ontmijnen

Gandhiplein

Voor de herinrichting van deze plek was de inspraak behoorlijk intensief omdat er in de wijk (Sint-Jozef) wel wat conflicten waren tussen jongeren en volwassenen. Daar heeft de stad op ingespeeld door de jongeren veldinterviews bij

volwassenen te laten afnemen, zodat ze als vanzelf met elkaar in dialoog gingen. Bovendien zijn er hangplekken voorzien, en werden de grenzen van het speelterrein bewust vaag gehouden. Die openheid vergroot de sociale controle terwijl er toch nog voldoende geborgen plekken zijn. Nog een grappig detail: bij de inspraaksessies met de bewoners werd duidelijk dat het beeld van de marmot hier heel geliefd is. Vandaar dat ook het zicht op dat beeld vanuit de speeltuin open werd gelaten.

Ook voor dit project keek de jeugdendienst over de muren van de eigen afdeling: van hieruit is een fietsroute richting Koolkerke voorzien. Door zo'n fietsroutenetwerk als basis te kiezen, maak je het speelweefsel steviger.

5. Elk terrein heeft zijn draagkracht

Paul Delvauxstraat

Op een relatief klein speelterrein komen vele functies samen. Er is een trapveldje, een speelterrein, de bewoners wilden graag de sparren houden waarin de kinderen zo graag klauteren, en er moest ook plaats blijven om er af en toe een feesttentje neer te zetten. Bovendien droomde de buurt ook nog eens van een petanquebaan als ontmoetingsplek. Er moest, met andere woorden, gespeeld worden met ruimte. Zo werd de petanquebaan op een ingenieuze manier verwerkt in het ontwerp. Om een speelrots te creëren werden restplaten van blauwe hardsteen met de ruwe kant naar boven op elkaar gestapeld, wat uitnodigt tot fantasiespel.

Deze speelplek maakt ook duidelijk dat speelruimte een breed begrip is, en dat je voortdurend moet inspelen op de draagkracht van een terrein. Die hangt onder meer af van de ligging, wie er gebruik van maakt, het aantal kinderen dat in de buurt woont, de andere functies die het terrein heeft... Het is belangrijk daar rekening mee te houden, en die draagkracht in evenwicht te houden met de aantrekkingskracht. Je moet met andere woorden keuzes durven maken: creëer je een speelterrein voor de straat, de directe omgeving, of zal het op bovenlokaal niveau werken en ook (veel) kinderen uit andere wijken aantrekken?

6. De basislaag maakt spelen uitdagend, ook als de toestellen tijdelijk verdwijnen

Sportpark 'Gulden Kamer'

Vroeger was dit een voetbalveld met een feestlokaal en een speeltuintje waarin dan vaak glazen flessen van de feestvierders terecht kwamen. Nu is hier een uitdagend, avontuurlijk terrein toegevoegd met buizen om door te kruipen, tal van klim-, -spring- en schommelconstructies, en chillplekken voor jongeren. De golven op het terrein zorgen voor een subtiele afbakening tussen de speelzones. Ze maken, samen met de aanplanting, deel uit van de basislaag: zo'n laag zorgt er voor dat kinderen kunnen spelen, ook als de toestellen tijdelijk verdwenen zijn.

7. Soms is een speelplaats ook een speeltuin

Bij de Freinetschool 'De tandem' Sint-Kruis Brugge

Ook deze buurt was een zoekzone, met te weinig speelruimte en onvoldoende mogelijkheden om die aan te leggen. Daarom werd gekozen voor een samenwerking tussen school en

stad. De school maakt een zone toegankelijk voor iedereen en de stad investeert in ontwerp en aanleg. Zo ontstond een speelplek dus die tijdens de schooluren dienst doet als speelplaats, maar op woensdagnamiddag en in het weekend open staat voor iedereen.

8. Een spelprikkel kan een tijdelijk antwoord zijn

Het 'soepbord', Invalidenstraat

Onkruid blijft een gevoelig thema in Brugge. De oudere bevolking wil het graag netjes, de jeugd- en groendienst dromen van terreinen met een meer natuurlijke en avontuurlijke aanleg. Zo'n stukje speelnatuur komt er op termijn naast deze locatie, maar omdat het nog even kan duren voor het bestuur dit terrein kan verwerven, werd hier alvast een spelprikkel voorzien. Een betonnen cirkel, in de vorm van een soepbord, waarop je kunt zitten en waar je door heen kunt rennen, en een grote lepel waar je vanaf kunt glijden: het daagt kinderen uit tot andere spelvormen. Op termijn zal het soepbord misschien dienst doen als fontein.

9. Wat weg moet, kan soms toch blijven

Sportcomplex Daverlo

Dit sportcomplex kreeg een volledige make-over, en werd onder meer voorzien van een skateterrein, een sporthal en een cafetaria met terras en speelterrein. In de speeltuin, helemaal in het teken van piraten, staan op het eerste gezicht erg veel toestellen, maar op zomerse dagen is dat blijkbaar geen overbodige luxe: het terras en de speeltuin zitten altijd vol. Overigens werd de berg aarde die bij de graafwerken vrijkwam gewoon in de speeltuin geïntegreerd, zodat de kinderen nu naar een behoorlijk indrukwekkende heuveltop kunnen klauteren.

Wenst u graag nog meer foto's te zien? U vindt ze in ['De schatkist'](#) op onze website.

Speelruimtebeleid: een nieuwe vorming in 2015

In 2015 organiseren we niet alleen een nieuwe basisvorming, maar brengen we ook een vorming voor gevorderden, mensen met ervaring in speelruimthema's. Daarvoor zijn we op dit moment nog de inhoud en de aanpak aan het vastleggen. Welke richting het kan uitgaan? We schetsen een paar krachtlijnen.

Door Peter Dekeyser

Uit gesprekken die we dit jaar voerden met vele speelruimtetewerkers, is duidelijk gebleken dat ook professionals met meer ervaring de nood voelen tot inhoudelijke verdieping. Uit die veldverkenning kwamen we tot **4 concrete vaststellingen**.

1.

De grens tussen beginners en gevorderden is niet altijd scherp te trekken

Een vormingsmoment (zeker als het is aangepakt onder de vorm van een stadsbezoek) trekt per definitie een divers publiek aan: beginners, mensen bij wie speelruimte slechts een beperkt deel van hun opdracht is, mensen die vrij exclusief en sinds langere tijd met speelruimtebeleid bezig zijn. De grens tussen beginners en gevorderden blijkt in zo'n gevallen eerder theoretisch te zijn. Bij onderwerpen als inrichting en ontwerp, veiligheid van speelterreinen, speelkansen in een ruimtelijk ordeningsbeleid... is iedereen weleens gevorderd of beginner.

2.

Lokale vorming is doeltreffend

Uit gesprekken en veldervaringen blijkt duidelijk dat plaatselijke vorming, dus vorming in de specifieke lokale context van de deelnemer zelf, een bijzonder doeltreffende werkwijze is. De sessie-inhoud kan dan heel gericht focussen op de concreet aanwezige knelpunten en potenties. 'Vorming ter plaatse' is dan ook een zeer interessant denkspoor. Voorwaarde is hier evenwel dat de lokale deelnemersgroep multidisciplinair is samengesteld, en niet louter bestaat uit mensen van één gemeentelijke dienst.

3.

De veiligheidswetgeving blijft een belangrijk thema

Wat ook duidelijk wordt: veiligheid is een telkens terugkerend thema, en dan vooral de wetgeving over de veilige uitbating van speelterreinen. Wie werk wil maken van kwaliteitsvol speelruimtebeleid blijkt lokaal erg vaak te stuiten op (vermeende) beperkingen van de veiligheidsregelgeving. De pedagogische ambities van het speelruimtebeleid lijden onder de 'angst' voor die veiligheidsregelgeving. Dit blijkt een thema waar blijvend op moet worden ingezet.

4.

Ruimtelijke ordening biedt een concreet kader voor speelruimtebeleid

Al te vaak is het lokale beleid eerder gericht op inrichtingsthema's dan op het niveau van ruimtelijke planning. De wijze waarop speelkansen worden geïntegreerd in ruimtelijke lagen en structuren en de ontwikkeling van gewenst speelweefsel worden dan niet zo structureel aangepakt. Dit vraagt een wat abstractere wijze van denken. Bovendien brengt die aanpak mee dat er een grotere tijdsspanne ligt tussen het planningsdenken en concrete uitvoeringen op het terrein. Toch is het fundamenteel voor het ontwikkelen van lokaal speelweefsel. We stellen vast dat ook hierrond nood is aan vorming.

Alle suggesties zijn welkom!

Bij deze doen we een oproep om u te laten horen. Veel lezers van dit e-zine zijn immers potentiële geïnteresseerden voor deze vorming (denk aan lokale speelruimtebeleidsmedewerkers, ontwerpers, ...) Hebt u nog bedenkingen, suggesties, ... bezorg ze aan Peter Dekeyser: pdekeyser@k-s.be

Hoe verleg ik een steen?

Mobiliteitsexpert Kris Peeters:

**“We moeten onze kinderen het recht op ruzie-
maken teruggeven.”**

Koppig op dezelfde spijker blijven slaan, ook al gaat die er niet meteen in. Zo omschrijft Kris Peeters het fundament van zijn loopbaan. Ooit was hij schepen in Herentals en de eerste (en laatste) fietsambtenaar van Antwerpen. Vandaag is hij mobiliteitsconsulent en auteur, columnist en blogger. En altijd weer tinnert hij aan de weg naar een andere mobiliteit: duurzamer, minder autoverslaafd, en dus beter op kinderen afgestemd.

Door Kaat Schaubroeck en Jorieke Vyncke

“Ons woordgebruik verraadt veel. We spreken zo gemakkelijk over ‘slacht-offers’ en de ‘tol van ons verkeer’, alsof we bereid zijn mensen op te offeren en de prijs te betalen, waarna we gewoon verder kunnen doen. Het is niet dat we ongevoelig blijven voor individuele slachtoffers, maar impliciet hebben we voor onszelf aannemelijk gemaakt dat ze erbij horen. We accepteren de statistieken. Als er straten worden heraangelegd, dan zijn we al heel blij als de verkeerssituatie leefbaar is. Maar is dat echt onze enige ambitie? Als de relatie met je vrouw leefbaar is, ben je dan tevreden?”

We zitten in een catch 22 momenteel: veel ouders brengen hun kinderen overal met de auto naartoe omdat ze het gevoel hebben dat het verkeer onveilig is. Ik herken die reflex. Als mijn kinderen naar de bowling willen, die niet zo heel ver van bij ons ligt, maar wel langs een minder veilige route, dan denk ik ook: misschien moet ik ze maar met de auto brengen. Die spiraal kun je niet in je eentje doorbreken, want je gaat niet je eigen kinderen inzetten voor je principes.

**“WE ZIJN AL HEEL BLIJ
ALS DE VERKEERS-
SITUATIE LEEFBAAR IS.
MAAR IS DAT ECHT ONZE
ENIGE AMBITIE? ALS DE
RELATIE MET JE VROUW
LEEFAAR IS, BEN JE
DAN TEVREDEN?”**

Op de vraag of de angst van ouders ongegrond is, kun je een statistisch antwoord geven: ja, want de kans op een ongeval is al bij al nog vrij beperkt. Maar je moet ook een menselijk antwoord geven: als er iets gebeurt, dan is de kans groot dat het ernstig is, en dat wil je niet. Risico wordt ook bepaald door de mogelijke gevolgen. Vergelijk het met kerncentrales: er is een kleine kans dat het mis loopt, maar in dat geval is de impact wel enorm.

Vijftig jaar geleden vielen er meer verkeersslachtoffers, terwijl er minder auto's reden. We gaan er dus op vooruit. Alleen is die winst vooral geboekt voor de inzittenden van auto's, omdat die auto's steviger zijn geworden. Het aantal slachtoffers onder zachte weggebruikers, voetgangers en fietsers, ligt 63 keer hoger. Toen het BIVV dat communiceerde, klonk het bijna alsof het je als ouder ontraden werd om je kind nog de straat op te sturen. De enige conclusie die je daar volgens mij uit moet trekken is: die factor 63 moet extra veel aandacht krijgen in ons beleid. We moeten de zachte weggebruiker veel beter beschermen.

De ellende is dat we de verantwoordelijkheid nu nog te veel bij de zachte weggebruiker leggen. We verplichten de kinderen een helm en een fluoehesje aan te trekken terwijl we weten dat zo'n fluoehesje niet helpt. Je ziet wel beter dat er een voetganger of fietser aankomt, maar er zijn nog zoveel andere fluorescerende omgevingsfactoren, dat op de duur alles, en dus ook niets, je aandacht trekt. In Antwerpen noemen ze dat: er een mannekesblad van maken. Dan heb je ook nog ongewenste neveneffecten: als je iedereen verplicht om een hesje en een helm te dragen, zullen nog minder mensen bereid zijn de fiets te nemen. Bovendien gedraagt een automobilist zich onbewust anders: ziet hij bijvoorbeeld iemand met een helm, dan gaat hij ervan uit dat die betrouwbaar is, waardoor hij automatisch minder afstand houdt.

“NA ZOVEEL KEREN WERD ER EINDELIJK GELUISTERD. OP DAT MOMENT HEB IK BESLIST OM ER NOOIT MEER MEE OP TE HOUDEN. JE ZAL MAAR NET TE VROEG GESTOPT ZIJN MET ZAGEN.”

Ik leid een dubbelleven, in die zin dat ik schrijver ben en ambtenaar van de stad Antwerpen. Het spreekt voor zich dat ik als schrijver scherper uit de hoek kan komen, en ik vind het ook belangrijk om dat te blijven doen. Wat ik geleerd heb met ouder worden, is dat je nooit mag opgeven. Ik blijf elke dag op diezelfde nagel kloppen, ook al gaat die er niet direct in. Vroeger, toen ik nog raadslid was (in Herentals, nvdr), verzette ik me ontelbare keren tegen nieuwe verkavelingen: 'Jullie zijn aan het morsen met ruimte terwijl we er al zo weinig hebben.' Toen er weer eens een verkaveling kwam, dacht ik: ik ga het nu niet nog eens herhalen. Plots vroeg iemand: 'Ja, Kris, wat zei jij daar altijd, zeg dat nog eens?' Na zoveel keren werd er eindelijk geluisterd. Op dat moment heb ik beslist om er nooit meer mee op te houden. Je zal maar net te vroeg gestopt zijn met zagen (lacht).

Als politicus zit je op de bovenste lijn en kan je, met vallen en opstaan, concreet dingen in gang steken. Nu zit ik op de lijn van de ideeën en de debatten, die minstens even belangrijk is: zo kan je dingen op de agenda zetten die over tien, vijftien jaar evident zullen zijn. Ik geloof dat je een steen kunt verleggen met een boek, of zelfs met een lezing waar maar vijftien man in de zaal zit. Die vijftien zullen dat misschien doorvertellen. Of misschien zijn ze niet meteen overtuigd, maar pikken ze dat idee later weer op. Vaak hebben veranderingen tijd nodig.

Als ik nu zeg dat ik de auto wil afschaffen omdat 1,2 miljoen verkeersdoden per jaar onaanvaardbaar zijn, dan sta jij misschien op je achterste poten. Dan zie jij beelden uit een schilderij van Hopper, verlaten tankstations en lege rekken in de supermarkt. Zo dachten we vroeger ook over vegetarisch eten: dat is hetzelfde, maar dan zonder vlees. Friet-biefstuk was dan friet. (lacht) Nu is er een vegetarische keuken die even rijk en lekker is. Met de auto kan je een zelfde scenario bedenken. Voor veel mensen staat die nu gelijk aan mogelijkheden: gaan werken, op vakantie gaan, de kinderen wegbrengen... Maar je kunt mensen ook vertellen dat we zoeken naar alternatieven, waardoor ze zich misschien nog makkelijker kunnen verplaatsen en meer dingen kunnen doen... Zo til je de discussie naar een ander niveau. Hetzelfde met kindvriendelijke straten. Je kan daar een karikatuur van maken en zeggen: 'op de duur kunnen we nergens meer rijden', en 'als kinderen zomaar hun goesting mogen doen.' Het is dan de kunst het debat te verrijken, met tekeningen of referentieprojecten.

Heel belangrijk vind ik dat mobiliteit niet alleen over grote infrastructuurwerken gaat: het reikt veel verder dan straten en fietspaden aanleggen. Door kleine ingrepen kun je veel bereiken. Ik ben bijvoorbeeld erg trots op een eenvoudige ingreep op een landbouwweg in Herentals. Veel kinderen gebruikten die weg om vanuit de deelgemeente naar hun school te fietsen, maar door de files werd hij ook steeds vaker een sluiproute voor auto's. Het werd onveilig, met als gevolg dat sommige kinderen ook niet meer per fiets naar school mochten: de bekende catch 22. Toen ik schepen werd, hebben we daar gewoon een hek gezet, en sleutels gegeven aan de omwonenden en landbouwers die erdoor moesten kunnen. Voor zo'n duizend euro konden de kinderen weer veilig naar school fietsen.

“NU REDENEN SCHOLEN SOMS: SLUIT DE STRAAT NIET AF VOOR HET VERKEER, WANT DE OUDERS GAAN DAAR TEGEN ZIJN. DAN ZEG IK: SORRY, GAAT HET OVER DE VEILIGHEID VAN UW LEERLINGEN?”

Politici, wegbeheerders, zelfs scholen... zijn vaak bang om zogenaamde onpopulaire maatregelen te nemen. Nu redeneren scholen soms: sluit de straat niet af voor het verkeer, want de ouders gaan daar tegen zijn. Dan zeg ik: 'Sorry, gaat het over de veiligheid van uw leerlingen? Of over de reacties van ouders?' Zeker in verkeersthema's is het belangrijk te weten dat mensen zich iets nieuws maar moeilijk kunnen voorstellen, en dat ze pas achteraf de voordelen zien. Ik las vandaag nog een krantenartikel over een schoolstraat in Kontich: degenen die zich er vooraf tegen verzetten, zijn nu het meest enthousiast: ze stelden zelf vast dat de straat veiliger en rustiger was geworden.

Zeker als het gaat over het verkeersvrij maken van straten, is het belangrijk om ook kinderen een stem te geven, om minstens te luisteren naar hun argumenten. We spreken vaak over kinderrechten, maar op een aantal terreinen zijn we de laatste dertig, veertig jaar achteruitgegaan. Veel kinderen mogen misschien nog net tot de stoep, maar niet naar de overkant. Ze hebben geen enkele autonomie meer. Als je als kind, in de jaren zeventig, sprongen wij op de fiets en trokken we op ontdekkingstocht, waardoor we letterlijke streetwise werden. Heel belangrijk: wij leerden ook ruziemaken. Nu mogen veel kinderen alleen nog spelen in de eigen tuin, met vooraf geselecteerde vriendjes, en maken ze ruzie, dan zetten we ze toch nog elk in een hoek. Als je autonoom bent, dan kom je elkaar tegen op een terrein dat van niemand is, er is misschien een territorium dat moet verdedigd worden. Zo leer je omgaan met macht, met verschillen, vriendschap, vijandschap, al die dingen die des mensen zijn. Wij hebben onze kinderen het recht op ruziemaken afgepakt. Zo krijgen ze niet de kans zelf te ontdekken hoe je conflicten oplost. Mijn droom is dat we dat aan de volgende generatie kinderen kunnen teruggeven, op een veilige manier."

Een blog die stenen verlegt:

<http://deanderekrispeeters.wordpress.com/>

Nu nog beter! Uw 5 minuutjes maken voor ons het verschil

Drie keer per jaar brengt Kind & Samenleving twee e-zines uit: Kind & Ruimte en QuaJong. Omdat we daar best trots op zijn, maar ook inzien dat alles voor verbetering vatbaar is, willen we graag uw mening horen. In vijf minuutjes leidt u ons naar een beter e-zine.

Hoe?

[Klik op deze link en beantwoord een tiental korte vragen.](#)

Alvast onze hartelijke dank!

Gebuisd?

Door Peter Dekeyser (foto's: Diego Franssens)

Kinderen zijn speelvogels. Niemand die daaraan lijkt te twifelen en toch zeggen volwassenen geregeld dat kinderen dat niet meer kunnen: echt spelen. Kennen ze de spelletjes van de speelplaats nog wel? Weten ze nog hoe je de bikkels en knickers moet hanteren? En die computerspelletjes, die mag je toch niet écht meetellen...? Gebuisd voor spelen, deze generatie. Of zo lijkt het op het eerste gezicht. Dit najaar was ik op stap met een stelletje kinderen: in het kader van ons onderzoek naar Spelen & Ontmoeten wilden we foto's maken van kinderen in de publieke ruimte. We liepen doorheen de dorpskern van Zwijnaarde, een deelgemeente van Gent, waar net een tramlijn werd aangelegd. De hoofdstraat was opgebroken, maar het was zaterdag, de werken lagen even stil en dus leek dat braakliggend terrein, met een hoop grond erop, wel erg uitnodigend... Eerst waren de kinderen nog terughoudend, alsof ze niet gerust waren dat ravotten hier mocht. Alsof ze het ongepast vonden om zo'n plek te bespelen. Of vonden ze het echt maar niks? Even checken, dacht ik, en ik stelde wat vragen. Dingen als 'zou je daar bovenop geraken?' of 'wat zou er onder dat deksel zitten?' En heel snel veranderde er iets in hun gedrag. Een begeleidende mama protesteerde nog even ('Dat doe je toch niet!'), maar veel haalde het niet uit: plots was de geest uit de fles. De kinderen klommen door en over buizen, gingen aan de slag met het fijne zand naast de betonmolen. Wat me die middag duidelijk werd, is dat kinderen het spelen niet verleerd zijn. Ze kunnen het echt. Alleen, ze moesten even een rem los krijgen.

Geflitst!

Is het een speeltuin, is het een piste?

In de Deense stad Odense brengen ze hun bewoners in beweging met een bijzonder atletiekterrein: sport en spel vloeien er als vanzelf in elkaar over. Even kennismaken met de atletiekpiste 3.0

Door Wouter Vanderstede

De University of Southern Denmark (SDU) verricht wetenschappelijk onderzoek naar beweging en sport, en ontwikkelt op basis daarvan nieuwe concepten voor hedendaagse atletiekcentra.

Uitgangspunt voor dit atletiekterrein in Odense was de gebruikers aan te zetten tot een zo breed mogelijk spectrum van beweging. Dit is minutieus vertaald naar het ontwerp. Werkelijk elk detail klopt en voor gebruikers is het meteen leesbaar wat de mogelijkheden zijn. Veel begeleiding van sportanimatoren is er niet nodig. Scholen komen dan ook massaal afgezakt naar het sportcentrum voor hun sportdagen. Kinderen, tieners en jongeren laten zich prikkelen tot uitdagingen en experimenteel bewegen: springen, van hellingen lopen, klimmen op betonelementen, proberen horizontaal te lopen in de centrale 'moshpit'... Bovendien kunnen ook vrijwel alle klassieke atletiekdisciplines nog steeds op het terrein plaats vinden.

Het sportcentrum is continu vrij toegankelijk. Vanaf de aanliggende bovenlokale fiets- en wandelroute word je zo naar de atletiekbaan gelokt. 's Avonds kan je als individuele gebruiker bijvoorbeeld ook de snelheid van een led-licht instellen, waarmee je rond de piste loopt. Met zo'n atletiekcentrum 3.0 haal je dan ook veel maatschappelijke meerwaarde uit de beschikbare ruimte.

GEACHTE MINISTERS, KRITISCHE KIJK OP BELEIDSBRIEVEN

Geachte minister Muyters,

Een kritische blik op de beleidsnota sport

In zijn beleidsnota belooft Vlaams minister van Sport Philippe Muyters dat hij werk zal maken van een echte sportmentaliteit in Vlaanderen. Goed nieuws, vinden we, al zijn er een aantal kritische bedenkingen te maken. En dus besloot collega Dimitri Van Acker een brief te schrijven.

Geachte minister, u heeft een missie. U wil een echte sportmentaliteit in Vlaanderen creëren. Sport moet een vaste gewoonte worden in het dagelijks leven van de Vlaming. U wil werk maken van een sportvriendelijke leefomgeving in samenwerking met andere sectoren: gelijke kansen, onderwijs, ruimtelijke ordening en het bedrijfsleven. Daarvoor wil u inzetten op een kwalitatief sportaanbod op maat in elke levensfase en op een sensibiliseringscampagne. Toch blijft het onduidelijk wie moet er gesensibiliseerd worden, en in welke levenssfeer. Daarom wil ik graag enkele bedenkingen formuleren.

U wil kinderen laten bewegen, maar legt de focus wel erg sterk op hun vrije tijd en naschoolse instrumenten. Eén van de concrete beleidsdoelstellingen die u vermeldt, is het "wegwerken van de achterstand in motorische ontwikkeling en fitheid bij onze jongeren" door hen een sportieve levenshouding bij te brengen. U investeert daarvoor verder in naschoolse instrumenten die in de vorige legislatuur ontwikkeld werden. Multimove bijvoorbeeld lijkt op het eerste zicht een interessant concept om bewegingsarmoede bij jonge kinderen aan te pakken. Ze krijgen allerlei speelse oefeningen aangeboden die de ontwikkeling van algemene basisvaardigheden stimuleren. Het risico bestaat echter dat dit leidt tot een (nog) vroegere specialisatie. Zeker als dit sportaanbod georganiseerd wordt door particuliere sportclubs in een specifieke sporttak kan een onevenredige focus gelegd worden op vaardigheden die daar van belang zijn. Zo'n vroegtijdige specialisatie lijkt de algemene motorische ontwikkeling net te verstoren.

Focus op naschoolse activiteiten: een gemiste kans

Verder juichen we het absoluut toe dat u de samenwerking wil stimuleren tussen scholen en sportaanbieders in het kader van de 'brede school'. Zeker waar kinderen in hun eigen buurt minder kansen of sportinfrastructuur vinden, kan dit kinderen en jongeren meer mogelijkheden geven om aan sport te doen. Toch kan naschoolse sport op school aanvoelen als een verlenging van de schooltijd. Wanneer ze op een eerder strikte manier wordt georganiseerd, ervaren kinderen en jongeren dit als een inperking van de vrije tijd (Meire, 2011). We vinden het ook een gemiste kans als de focus vooral ligt op naschoolse activiteiten. U vermeldt slechts kort de belangrijke rol van de lessen lichamelijke opvoeding en sport op school. In de beleidsnota Onderwijs is over dit thema niks te vinden. We willen daarom een pleidooi houden om meer bewegingstijd en -ruimte te voorzien tijdens de schooluren. Dat hoeft niet noodzakelijk door meer uren LO te voorzien, maar kan bijvoorbeeld door beweging te integreren in de lessen. We kunnen als samenleving toch niet verwachten dat kinderen de beweegachterstand die ze dagelijks oplopen door langdurig stil te zitten op de schoolbanken volledig inhalen in hun vrije tijd? We verwachten dat kinderen leren en we verwachten dat kinderen fit zijn, maar we slagen er onvoldoende in om beide te combineren.

Dit is geen nieuwe gedachte. Het is dan ook vreemd dat een beleidsplan dat prat gaat op samenwerking tussen beleidsdomeinen niet meer aandacht heeft voor initiatieven die een meer doorgedreven relatie leggen tussen onderwijs en sport. Als 'good practice' halen we [Wadada](#) aan, waarbij beweging (dans) gebruikt wordt als een didactisch middel om (taal) te leren. Ook de denkoefening over het onderwijs van de toekomst in de schoot van de Koning Boudewijnstichting, waarbij men onderwijs meer en meer ziet loskomen van de school en integreert in de publieke ruimte, biedt perspectieven.

Sportieve levensstijl: alleen in de vrije tijd?

Verder vrezen we dat de verantwoordelijkheid nu wel heel sterk bij het individu zal liggen, die dan maar zelf 'werk' moet maken van sport. U geeft aan dat u een sensibiliseringscampagne wil opzetten die "een algemene sportieve levensstijl [dient] te promoten waarin sport een vooraanstaande plaats inneemt en waarbij sport als sterk merk gepromoot wordt. Samen met sportfederaties, sportclubs, gemeentelijke sportdiensten, scholen, clubs en bedrijven zullen we zo bouwen aan een sportvriendelijke leefomgeving, waarin iedereen gestimuleerd wordt tot bewegen en sporten." Wat dit concreet inhoudt, blijft eerder vaag. Uit de verdere lezing lijkt het er toch vooral op dat de Vlaming zelf op regelmatige basis bewust tijd vrij zou moeten maken - in de vrije

tijd dus? - om een sportieve activiteit te beoefenen. Dit is naar onze mening een vrije interpretatie van een algemene sportieve levensstijl.

Bij een ruime interpretatie van een echte sportmentaliteit in Vlaanderen zou u kunnen nastreven dat sport geïntegreerd is in alle geledingen van de samenleving, dat Vlamingen bij elke activiteit en in elk kader (beroep, onderwijs,...) de mogelijkheid hebben om daarvoor te kiezen. U zou als uitgangspunt kunnen nemen dat de mens niet gemaakt is om langdurig stil te zitten. U zou dan ook kunnen nastreven dat Vlamingen - kinderen en volwassenen - geen beweegachterstand oplopen zodat ze die dus ook niet hoeven in te halen in hun vrije tijd. Dat kan door meer tijd en ruimte te voorzien voor fysieke activiteit tijdens beroeps- of onderwijsactiviteiten. U zou bedrijven, scholen en andere organisaties kunnen sensibiliseren in plaats van individuen. U hoeft dan ook niet verder te zoeken naar "flexibele oplossingen voor zij die tijdens hun actieve loopbaan onder meer studies, werk en een eigen gezin combineren." Zo zou elk individu maximaal de kans krijgen om zich fysiek actief of sportief te ontplooien in zijn dagelijkse bezigheden. Dit is fundamenteel anders dan als individu binnen de grenzen van de vrije tijd moeten inhalen wat niet mogelijk was in de 'niet-vrije tijd'.

Aandacht voor buurtsportverenigingen

Ten slotte, geachte minister, kijken we ook uit naar de inspanningen die geleverd zullen worden om buurtsport mogelijk te maken. Voor alle duidelijkheid: we zijn voorstander van een beleid dat maximale beweegkansen in de vrije tijd creëert. Voor heel wat groepen kinderen en jongeren zijn de reguliere sportclubs echter hoogdrempelig omdat ze van kinderen en ouders veel engagement vragen in lidgeld, tijd, mobiliteit en uitrusting. De meer informele aanpak van buurtsportverenigingen kan hier vaak een lacune vullen. Buurtwerkingen die sport aanbieden naast tal van andere activiteiten kunnen heel wat kinderen en jongeren bereiken die anders misschien uit de boot zouden. Ook hier valt dus een grotere groep te bereiken dan wanneer alleen ingezet wordt op het responsabiliseren van het individu-in-zijn-vrije-tijd.

Geachte minister Gatz,

Een kritische blik op de beleidsnota sport

In zijn beleidsnota heeft Vlaams minister van Jeugd Sven Gatz veel aandacht voor diversiteit en voor het jeugdwerk. Dat kunnen we alleen maar toejuichen, en toch hebben we nog enkele prangende vragen. Hoe zit het bijvoorbeeld met het niet-georganiseerde spelen? Collega Jorieke Vyncke kroop in de pen en doet enkele voorstellen.

Vele kinderen komen aan bod in uw beleidsnota jeugd: kinderen en jongeren met een beperking, Roma-kinderen, kinderen en jongeren in steden, het jeugdwelzijnswerk... Het thema diversiteit wordt ook enkele keren expliciet vernoemd als een belangrijk domein om in te investeren. Wij zijn zeer blij dat u op allerlei manieren werk wil maken van de participatie van alle kinderen en jongeren in het jeugdwerk. Dat u zo sterk wil inzetten op georganiseerde jeugd, is belangrijk en nodig. Het jeugdwerk biedt jongeren immers plekken waar ze zichzelf kunnen organiseren en al zoekend verantwoordelijkheid leren opnemen. Vanuit onze onderzoeken en expertise willen we echter ook de nodige aandacht vragen voor het niet-georganiseerde spelen. Want ook al floreert het reguliere en zelfs het doelgroep-specifieke jeugdwerk, toch willen we nog op volgende punten wijzen:

- Niet alle kinderen en jongeren voelen zich thuis in het georganiseerde jeugdwerk, of kunnen of mogen hieraan deelnemen.
- Participatie van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren aan het jeugdverenigingsleven ligt vandaag lager dan bij andere kinderen en jongeren.
- Net zoals georganiseerd spelen heeft ook niet-georganiseerd spelen een maatschappelijke waarde en versterkt het kinderen en jongeren onder meer in hun ruimtelijk bewustzijn, het zelfstandig organiseren van hun vrije tijd, hun zin voor initiatief en het omgaan met verschillende groepen.

Investeren in publieke ruimte

Omwille van het belang van de complementariteit van de niet-georganiseerde vrije tijd en het georganiseerde vrijetijdsaanbod geven we u enkele suggesties:

- Investeer in publieke ruimte: creëer ruimte waar kinderen en jongeren mogen spelen en hangen, voorzie ontmoetingsplekken en een variëteit aan speelplekken, geef aandacht aan het perspectief van kinderen en jongeren bij de aanleg van woonstraten, mobiliteitsplannen, etc.
- Stimuleer open en vrijblijvende initiatieven zoals speelpleinwerkingen en mobiele animatie. De Speltrappers in Borgerhout zijn hiervan een mooi voorbeeld.
- Creëer een positieve sfeer rond niet-georganiseerd spelen: kinderen en jongeren maken plezier buiten, ze ontmoeten elkaar, ze ontspannen, ze leren zich organiseren en maken natuurlijk ook ruzie en er is grensoverschrijdend gedrag. Maar ook daar moeten ze mee leren omgaan. Zo creëert u een cultuur waarin ouders het opnieuw evident vinden dat hun kinderen autonoom buiten spelen.

Ruimte voor de stem van kinderen

Vaak wordt de link tussen spelen en overlast snel gelegd. Rondhangende, rondspelende en rond-voetballende kinderen en jongeren worden maar al te vaak als een probleem beschouwd. In uw nota wordt er jammer genoeg slechts minimaal aandacht gegeven aan deze overlast-problematiek. Gelukkig toont u zich betrokken in de strijd voor een degelijk en realistisch GAS-beleid en heeft u aandacht voor meer ruimte om te experimenteren voor kinderen en jongeren.

Voor ons blijft toch de vraag wat u voornamelijk wil aanpakken: het gedrag van kinderen en jongeren? Of de bestaande negatieve beeldvorming over spelende en rondhangende kinderen en jongeren? Uiteraard is er bij jeugd soms overlast en grensoverschrijdend gedrag, maar evengoed stellen volwassenen zich vaak weinig verdraagzaam op. Een belangrijk probleem hierbij is dat kinderen en jongeren niet altijd als evenwaardige partners in de discussie beschouwd worden. Vaak vertrekken volwassenen vanuit de idee: als kinderen en jongeren zich gedragen en schikken naar onze regels, mogen ze doen wat ze willen. Maar kinderen doen dit niet, ze hoeven ook niet altijd te kleuren binnen de lijnen die door volwassenen zijn uitgetekend. Hen een volwaardige stem geven en actief op zoek gaan naar de perspectieven van kinderen en jongeren, kan het

samenleven gemakkelijker laten verlopen. Kinderen en jongeren hebben immers een eigen kijk op de wereld, en alleen door die te leren kennen en erkennen, is het mogelijk om hen volwaardig te laten functioneren in onze samenleving.

Bruggen slaan naar andere beleidsdomeinen

Vandaar dat het ook belangrijk is dat u in uw beleidsnota de link legt met andere beleidsdomeinen zoals welzijn en onderwijs. Andere beleidsdomeinen zoals wonen, mobiliteit en stedenbeleid vermeldt u echter niet. Jammer, want ook binnen beleidsdomeinen die niet specifiek op kinderen of jongeren gericht zijn, zijn vaak verrassende raakpunten te vinden met een kind- en jeugdbeleid. Zo zijn kinderen en tieners intensieve gebruikers van de publieke ruimte, komen in nieuwe verkavelingen vaak gezinnen met kleine kinderen wonen, leren kinderen tijdens het sporten omgaan met regels, hebben jongeren nood aan erkenning en ondersteuning als ze moeten zorgen voor één van hun ouders... Het belang van samenwerking en afstemming over de grenzen van alle beleidsdomeinen is niet te onderschatten. De praktijk leert immers dat het effectief een verschil kan maken als diensten en beleidsmakers, vanuit hun specifieke deskundigheid, gezamenlijk nadenken over thema's die met kinderen en jongeren te maken hebben. Via verschillende vormen van overleg (zowel informeel als formeel) kan een netwerk ontstaan dat kind- en jeugd vriendelijkheid beter kan verankeren in het beleid. Jeugd als transversaal thema blijft dus een permanente opgave.

Ruimte voor kinderen en jongeren

Commentaren op de Beleidsnota Omgeving 2014-2019

Sinds de jaren 1990 volgt Kind & Samenleving het ruimtelijke beleid van de Vlaamse overheid nauwgezet op. Zo konden we, samen met alle partners binnen de jeugdsector, afgelopen jaren heel wat inbreng hebben in belangrijke regelgeving, zoals de Codex Ruimtelijke Ordening, het grond- en pandenbeleid, typevoorschriften voor RUP's... Aan het begin van elke legislatuur screenen we de Beleidsnota Ruimtelijke Ordening op kansen en mogelijke bedreigingen voor jeugd. Dit is een instrument om beleidsprojecten te detecteren die een impact kunnen hebben op kinderen, jongeren en het jeugdwerk. Hier volgen de resultaten van een screening van de Beleidsnota Omgeving van Minister Joke Schauvliege.

Door Wouter Vanderstede

Naar een geïntegreerd 'Omgevingsbeleid'

Het is de eerste keer dat ruimtelijke ordening en milieu een gezamenlijke beleidsnota krijgen. De integratie van beide beleidsdomeinen bij de vergunningsverlening is dan ook een belangrijk streven in de beleidsnota van Minister Schauvliege:

"De beleidsvelden Ruimtelijke Ordening, Leefmilieu en Natuur worden vandaag teveel gekenmerkt door de versnipperde en complexe sectorale regelgeving en naast elkaar staande administraties. Dit zorgt soms voor tegenstrijdige beslissingen wat leidt tot de rechtsonzekerheid voor initiatiefnemers. Dit is nefast voor het investeringsklimaat in Vlaanderen. Ik grijp de opportuniteit als minister van omgeving om te evolueren naar één globaal Omgevingsbeleid door de regelgeving op het vlak van planning, vergunningverlening en handhaving op elkaar af te stemmen en maximaal te integreren. Dit verhoogt de transparantie en de rechtszekerheid en moet ook leiden tot kwalitatief betere plannen en projecten. Door de versmelting tot één Omgevingsbeleid versterk ik de doorwerking van milieudoelstellingen in de ruimtelijke ontwikkeling. Hierdoor werk ik actief mee aan een meer kwaliteitsvolle leefomgeving." (p. 8)

De vele problemen met ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) in de vorige legislatuur vormden ongetwijfeld de aanleiding voor de integratie van ruimtelijke ordening en milieu. Toen leidden de MER-procedures (met milieu-effecten rapportages) tot nietigverklaring van (delen van) RUPs, vaak op

basis van procedurefouten. Een oplossing voor deze problematiek is in deze legislatuur een belangrijke prioriteit. 'Rechtszekerheid' en een zekerder 'investeringsklimaat' staan daarbij voorop. De Minister wil hiermee tevens tot 'kwalitatief betere plannen en projecten' komen. Wij hopen dat dit laatste evenzeer een inherent streefdoel is als de rechtsonzekerheid en het investeringsklimaat.

Wij zien in elk geval kansen in een meer integrale planning, waarbinnen jeugdvriendelijkheid doorheen alle fasen van de planontwikkeling een logische plaats kan krijgen, vanaf de effectenonderzoeken, bij stakeholdersoverleg, bij de participatie tot de uiteindelijke uitvoering op het terrein.

(Te?) brede ambities

De Beleidsnota gaat van start met een brede ambitie:

" De ambitie doorheen mijn beleid is doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en waarbij tegelijkertijd de leefbaarheid verbetert. Ik vrijwaar de waardevolle open ruimte maximaal, creëer mogelijkheden voor een kwalitatief woonaanbod en voldoende ruimte voor ondernemingen en zet in op verweving van steden met groene en blauwe aders. Multifunctioneel ruimtegebruik en het verweven van functies zijn hierbij essentieel. De kwaliteit van de leefomgeving moet zodanig evolueren dat de risico's voor mens en natuur tot een minimum beperkt worden." (p. 8)

Op zich kunnen wij ons achter die ambitie scharen maar de vraag rijst of zo'n én-én-verhaal mogelijk is. Kunnen 'doordacht en zuinig ruimtegebruik', 'multifunctioneel ruimtegebruik' en 'functieverweving' volstaan om al deze uiteenlopende ambities waar te maken en om aan alle ruimtevragen een oplossing te vinden? Moeten er geen strategische keuzes gemaakt worden in tijden van schaarste? Anders dreigen er situaties te ontstaan waarbij de sterkste ruimtevragers hun behoeftes ingepast krijgen binnen het model, terwijl de minder sterke ruimtevragers slechts in de marge nog een plaats kunnen vinden.

Beleefbare en kwalitatieve woonomgevingen

Eén van de 'verticale beleidsoriëntaties' is het creëren van 'bijkomende woongelegenheden' (OD22). Dit vormt inderdaad een belangrijke maatschappelijke uitdaging, die ook voor kinderen en jongeren heel relevant is. Op dat punt kunnen we volop achter de kwaliteitsambities staan, zoals geformuleerd

in de Beleidsnota, vooral wat betreft de vermenging van functies en woontypes in de woonomgeving, de toegang tot basisvoorzieningen, voldoende kwalitatieve openbare ruimte, de aandacht voor diverse leeftijden en nieuwe samenlevingsvormen:

"Om mensen aan te zetten om mee te bouwen aan een welvarende samenleving, stel ik voorop dat ze kunnen wonen, werken en zich ontspannen in een kwaliteitsvolle leefomgeving. Ik tracht deze functies met elkaar te verzoenen. Vlaanderen is te klein om het op te delen in aparte ruimtes waar we al die functies kunnen beleven. Toegankelijkheid, ruimte voor basisvoorzieningen, voldoende openbare ruimte om beweging en sociaal contact te stimuleren, functieverweving (handel, wonen, vrije tijd, werk, scholen, voorzieningen voor bejaarden,...) en sociale mix van sociale huurwoningen, sociale koopwoningen, sociale kavels en privéwoningen zijn belangrijk om een (be)leefbare omgeving te creëren voor alle leeftijds- en inkomensgroepen, en zorg te organiseren in de onmiddellijke leefomgeving. Ik ondersteun en faciliteer een divers woningaanbod, dat tegemoet komt aan de diverse woonwensen en innovatieve woonvormen zoals samen-wonen, cohousing en andere vorming van groepswonen, starterswoningen, zorgwonen enz. door onder meer het snel wegwerken van bestaande hinderpalen en het continu laten monitoren van het aanbod en behoeften. Op die manier creëren we meer verscheidenheid in het woningbestand als antwoord op specifieke woonbehoeften van starters, eenpersoonsgezinnen en senioren." (p. 35)

Ook '(be)leefbare' woonomgevingen staan voorop. Dit is zelfs een expliciet aandachtspunt, zowel in de stad, op het platteland, als 'onderweg':

"De verwachte bevolkingsaan groei zal leiden tot een verhoging van de milieudruk. Rekening houdend met deze veranderingen zal ik stappen ondernemen om de leefbaarheid in onze woon- en werkgebieden te verbeteren. Hierbij zal er specifiek gefocust worden op hoe mensen de leefkwaliteit percipiëren. Hierin zie ik verschillende mogelijkheden. Binnen de stedelijk omgeving wil ik de gebiedseigen, fysieke kenmerken van de stad benutten om er oases van onder andere groen, blauw, rust en stilte te creëren. In aanvulling op deze specifieke en zeer plaatsgebonden verbeteringen zal ik, samen met de minister bevoegd voor stedenbeleid, ook een brongerichte aanpak en een betere integratie van de milieuaspecten in het stedenbeleid uitwerken. Deze plaatsgebonden en meer algemene aanpak zal de leefkwaliteit in steden beschermen en stadspromotie in de hand werken. Natuurlijk leeft de Vlaming niet alleen in steden, maar ook op het platteland. Ook hier wil ik specifieke aandacht aan geven. Verder wil ik groen-, water- en mobiliteitsbeleving laten samenkomen, waarmee door het gericht aanpakken van bepaalde trajecten 'onderweg zijn' een aangename ervaring kan wor-

den voor stappers en trappers. Afsluitend wil ik stimuleren dat tuinen, openbaar domein en bedrijventerreinen meer ingericht worden volgens de ecologische en sociale noden van de omgeving en zo een grote bijdrage leveren aan het fijnmazig groenblauw netwerk." (p. 49-50)

Binnen het luik milieuhinder is er ook herhaaldelijk aandacht voor de 'meest kwetsbare groepen in de samenleving' (p. 37). Wie die 'kwetsbare groepen' zijn wordt niet omschreven in de Beleidsnota. Wij stippen alvast aan dat kinderen en jongeren in elk geval een belangrijke doelgroep moeten zijn, als het gaat om gevoeligheid voor milieu-hinder.

Meer participatie, maar met welk doel en door wie?

In de Beleidsnota valt regelmatig de term 'participatie'. We kunnen ons echter niet van de indruk ontdoen dat die participatie vooral instrumenteel wordt bekeken, met name om lang slepende procedures te vermijden, om meer rechtszekerheid en 'draagvlak' te verkrijgen.

Dit merken we als we de verschillende passages waarin participatie vermeld wordt, op een rijtje zetten:

"Vereenvoudiging en vermindering van administratieve lasten zijn de rode draad van mijn beleid. Ik zet in op ruime en kwaliteitsvolle participatie van in het begin van het proces met het oog op snellere, kwalitatief betere en meer rechtszekere realisatie van projecten." (p. 8)

"Draagvlakvorming wordt beoogd door kwalitatieve inspraak en participatie" (p. 23)

"De tijd die proactief in een kwalitatief en participatief proces wordt gestopt, wordt achteraf teruggewonnen, door minder procedures. Kwalitatieve processen geven ook meer garantie op een effectieve uitvoering van de beslissing." (p. 25)

De vraag is ook wie zal uitgenodigd worden om te participeren. Bij sommige passages in de Beleidsnota krijgen we de indruk dat het vooral de sterke actoren zullen zijn, die nodig zijn voor realisatie van plannen:

"Ik zet inspraakprocedures op de meest nuttige en efficiënte wijze in. Ze helpen om tot allianties te komen waarbij meerdere partners hun schouders onder een project zetten." (p. 25)

Gelukkig wordt in de beleidsdoelstellingen voor opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen duidelijk dat ook de burger en het maatschappelijk middenveld zullen worden betrokken. Het finaliseren van deze opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is dan ook een cruciaal beleidsproject, ook voor jeugd:

"Grote betrokkenheid van burger en maatschappelijke sensibilisering. Zorgzaam omgaan met onze schaarse ruimte vraagt niet alleen kaders en regels vanuit de overheid die deze manier van omgaan met onze ruimte faciliteren en stimuleren, maar betekent ook dat burger en maatschappij worden overtuigd van de kwaliteitssprong die we hierdoor in Vlaanderen willen maken. Dit is een gezamenlijke opdracht. Ik betrek de samenleving en het middenveld dan ook nadrukkelijk bij mijn beleid. Een antwoord vinden op huidige en toekomstige uitdagingen is immers geen zaak van overheden alleen, maar vergt nieuwe coalities. Ik verzilver de groeiende betrokkenheid van burgers en het middenveld en zoek actief naar interactie met de samenleving. Zo zet ik eerst en vooral in op een breed overleg bij het verder vormgeven van het BRV. Eind 2014 voorzie ik een conferentie met betrokken partners. Deze conferentie dient tevens als startpunt om een aantal gebiedsgerichte projecten op te starten die gedurende een half jaar als proefprojecten zullen dienen om na te gaan hoe de principes van het Groenboek BRV gebiedsgericht en geïntegreerd toegepast kunnen worden. Deze bottom-up input hanteer ik bij de verdere uitwerking van het BRV." (p. 32)

Zelf kregen we inderdaad al een uitnodiging voor de genoemde startconferentie. Dit is alvast een signaal dat de Minister ook de jeugdsector wil betrekken.

Beleidsprojecten met relevantie voor jeugd

Bij het begin van een beleidsperiode proberen we een zicht te krijgen op die beleidsinitiatieven die verdere opvolging kunnen krijgen vanuit het jeugdbeleid:

- Zonevreemde jeugdverblijven:

Goed nieuws alvast voor de zonevreemde jeugdverblijven. In uitvoering van het regeerakkoord wil de Minister naar oplossingen zoeken voor de problematiek: "Indien er nog jeugdverblijven met een probleem zouden kampen, bekijk ik met de minister bevoegd voor jeugd, hoe en of een oplossingstraject kan uitgewerkt worden." (p. 36).

- Geluidsnormen:

Ook een mogelijke herziening van de regelgeving voor geluidsnormen staat op de beleidsagenda

van de Minister, al houdt ze zich nog op de vlakte: "Om de regelgeving over de geluidsnormen voor muziekactiviteiten te optimaliseren, laat ik onderzoek doen naar de praktische toepassing en handhaving op het terrein." (p. 50)

- Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (zie hoger):

Dit beleidsproject, aangezet in de vorige legislatuur, wordt verder gezet en is belangrijk voor de lange termijn. Het zal de klijntlijnen uitzetten voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Vlaanderen voor de komende decennia. Nu het Groenboek het vertrekpunt blijft, zal het Witboek de strategische projecten en beleidsinitiatieven uitzetten. Hierbij mag ook de jeugdsector niet ontbreken. We krijgen de indruk dat de nieuwe Minister het open proces zal verder zetten, met zeker ook toegangspoorten voor jeugdactoren. Hopelijk zal de participatieve aanpak ook doorwerken op de uiteindelijke 'harde' besluitvorming.

- Typevoorschriften voor RUP's:

Enkele jaren geleden kon de jeugdsector verkrijgen dat de typevoorschriften voor ruimtelijke uitvoeringsplannen een jeugdvriendelijke invulling kregen. Deze typevoorschriften dienen als (niet bindend) voorbeeld voor elk RUP dat wordt opgemaakt. Dankzij enkele formuleringen in de typevoorschriften (of in hun toelichting) is recreatief medegebruik door jeugd (in bijv. parkgebied of bosgebied) vandaag meer vanzelfsprekend geworden. De Minister kondigt nu echter aan om dit uitvoeringsbesluit te herzien: "Typevoorschriften kunnen flexibeler, eenvoudiger en accurater, zonder daarbij maatwerk uit het oog te verliezen" (p. 9). "Ik herwerk het uitvoeringsbesluit inzake de vorm en inhoud van ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's)." (p. 23). Het is mogelijk dat de wijzigingen niet zo belangrijk zullen zijn voor jeugd, maar dit wordt best goed opgevolgd.

- Modernisering Wet buurtwegen (p. 24):

Trage wegen zijn belangrijk in een speelweefsel. Hierrond wordt de regelgeving ook meer sluitend en coherent gemaakt. Hopelijk wordt hiermee een instrument gecreëerd voor een meer doortastend trage-wegenbeleid:

"Ik werk aan de modernisering van de bestaande Wet op de Buurtwegen en stel de gemeenten in staat een weloverwogen trage-wegenbeleid te voeren vanuit een integrale beleidsvisie. Het nieuwe decreet vormt het kader voor de permanente actualisatie van en de juridische basis voor de Atlas der Buurtwegen, zodat rechtszekerheid wordt gecreëerd over de huidige juridische toestand. Hierbij heb ik oog voor een meer logische taakverdeling, eenvoudige procedures met grote autonomie voor de gemeenten en de noodzakelijke rechtsbescherming met een modern instrumentarium" (p. 24)

- Uitwerking van nieuw instrument(en) omgevingsplanning met meer geïntegreerde effectenbeoordeling: Effectenrapportage kan een manier zijn om een 'kindtoets' in te bouwen. Zo'n 'kindtoets', 'jeugdparagraaf' of 'Jo(Ker)' kan dan een logische plaats krijgen in het planproces.
- Leegstand van bedrijventerreinen: Ongebruikte bedrijventerreinen bieden soms mogelijkheid voor medegebruik door jeugd: bijv. voor een skatepark, parkoer en andere urban sports. Via een leegstandsbeleid kunnen eigenaars gestimuleerd worden om in zulke projecten te stappen. Maar dan moet de regelgeving dit ook toelaten of beogen. Vandaar dat de bijstelling van het 'decreet tot bestrijding en voorkoming van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimte' (p. 26) ook wel eens voor de jeugd relevant zou kunnen zijn.

Foto: Diego Franssens
In het kader van het project
spelen & ontmoeten

COLOFON

Iets gelezen dat u heeft geraakt? Mail het ons! Uw ideeën (complimenten, kritische bedenkingen) inspireren ons voor volgende e-zines.

Kind & ruimte wordt 3x per jaar digitaal verspreid.

Gratis abonneren kan op www.k-s.be.

Contactgegevens

info@k-s.be

Nijverheidsstraat 10, 1000 Brussel

02 894 74 63

Verantwoordelijke uitgever

An Piessens

Werkten mee aan dit nummer:

Peter Dekeyser, Wouter Vanderstede, Jorieke Vyncke, Francis Vaningelgem, Dimitri Van Acker, An Piessens, Kaat Schaubroeck (coördinatie).

Overname van artikels uit Kind & Ruimte is geen probleem, mits expliciete bronvermelding.

Foto's, filmpjes en andere grafische elementen worden door het auteursrecht beschermd. Wil u ze reproduceren, dan moet u hiervoor de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben van Kind & Samenleving.